

Izabela Taraszczuk
Bremerhaven

KONTEMPLACJE NA ZIELONEJ GÓRZE

Na zielonej stoję górze,
dom Gremplera w słońcu tonie,
będę w zieleni, w purpurze
krągłych pereł nurzać dłonie.

Na zielonym wzgórzu stoję,
w centrum grodu, przy rumaku.
Brązem lśnimy tak oboje.
Nie zapomnę kiści smaku...

Na Wrocławską wzrok kieruję,
do witraża schody wiodą.
Życie miasta tu pulsuje,
prym iluzjon wiedzie z modą.

Fokus na Manufakturę
Wełny, sukienników hale.
Obie nacje tutaj przędły
dłonią pewną sukna cale.

Spoczną chwilę, Klem zaprasza.
Muzy doń się dosiadają
tak nadobne, a po chwili
drzwi Muzeum otwierają.

Wędrowanie potrwa dłużej,
śpiew z zachwytem się przeplata.
Winna temu ekspozycja –
– w beczkach kuszą zbiory z lata.

Taniec zacznę w cudnym gronie,
w Bachusowym, dzikim szale
otrę słodko-słone skronie.
Przestać ani myślę wcale.

Płótna Kuntze rokokowe
z ziemi śląskiej, hen, do włoskiej,
pyszne, boskie są, Priamowe,
malowane w duszy polskiej.

Wtem słyszę dźwięki strasliwie,
szybko schodzę do piwnicy.
Prawo – lecz czy sprawiedliwe?
– W lochach cierpią nieszczęśnicy.

Żegnam rozdział ten ponury,
tortury się oddalają.
Ratuszowe okna, mury
bieg historii objaśniają.

Skręcam w lewo, tak, w Krawiecką,
przy Głodowej Wieży stoję:
rzemieślników universum
rytm realiom tu nadaje.

Ruszam do świątyni, której
pruski mur króluje biało,
epitafia milczą i gdzie
Luthra Słowo rozbrzmiewało.

Chronię się w ohelu szarym,
gdzie wiatr szarpie okiennice,
słucham szeptów macew starych,
Światło braci starszych widzę.

I na Glasserplatz wędruję.
Tam wygrywa mały dobosz,
w szklanych ścianach dźwięk wibruje,
strzeże nas przed traumą nową.

Kiedyś Grünberg, dziś Zielona,
Zagłębie Kabaretowe,
Bierbaum. Potem Jurki, Hrabi.
Że ich zliczysz, czy dasz głowę?

Gród ten skrywa tajemnice:
Złotej Łączy potok łączy
nimfy, wodne czarownice
z Czasem, który się nie kończy.

Jak to jest możliwe, żeby
w mieście ulica Zamkowa
była? Lecz gdzie Zamek wtedy?
Miasto tajemnicę chowa.

Beuchelt w Parku spaceruje
Tysiąclecia, człek światowy.
Jego pomysł dziś kształtuje
kosza, rozdział Zastalowy.

Matrioszek tercet zgrany
popis da festiwalowo,
zanuci i pójdzie w tany,
Sing, sing słyhać tu na nowo.

Sięgam szczytów, to wyzwanie:
Wzgórze Piastów teraz woła,
więc wspinaczkę zacznę na nie –
dreszczykowi stawię czoła.

Potem myślę o Przyjaźni,
na dół prędko mknę, przez schody.
Karol z dziećmi się uśmiecha,
wciąż wśród nas i Duchem młody.

I pod niebem pełnym cudów,
Sky, poczuć się bajecznie.
Miasto warte jest zachodu.
Raz, dwa, trzy ... i czar trwa wiecznie.

Pod Palmiarnię wracam w końcu,
pstrykam selfie, słyszę granie.
Dom Gremplera tonie w słońcu –
czas rozpocząć Winobranie.

Dolna Saksonia, 14 września 2018 r.

KIEDY ZIELONA GÓRA STAŁA SIĘ GRÜNBERGIEM

Apoteoza miejsca urodzenia jest fenomenem intensyfikującym się z upływem czasu. Zielona Góra, miasto zlokalizowane w dorzeczu Odry, od zawsze uosabiała dla mnie naturalne połączenie dwóch kultur: polskiej i niemieckiej. Biblioteka domu rodzinnego zapraszała do lektury licznych książek, pośród których przeważały leksykony, słowniki oraz encyklopedie, wydane w językach polskim, francuskim, angielskim, rosyjskim, hiszpańskim oraz w języku zachodniego sąsiada. Nie wiedzieć czemu, wzrok małego wówczas dziecka przyciągał niepozorny, oprawiony w lnianą, jasnopopielatą okładkę *Podręczny słownik niemiecko-polski* autorstwa Jana Chodery i Stefana Kubicy. Wydany w roku 1966 w wydawnictwie Wiedza Powszechna tom był także w pierwszej połowie lat osiemdziesiątych jednym z nielicznych dzieł, które dla wielu germanistów stanowiły cenną pomoc podczas przyswajania języka. Z pewnością niewielu z nich postrzegało lekturę słownika jako rzecz zajmującą, niemniej jednak konieczność pisania rzeczowników wielką literą była na swój sposób fascynująca.

Pieszne i rowerowe wycieczki po Wzgórzach Piastowskich oraz spacerzy po charakterystycznym dla prawa magdeburskiego rynku nadawały rytm mojej codziennej i weekendowej rekreacji. Z upływem czasu pojawiły się pytania o historię rodzinnego miasta, które odkrywałam ze świadomością młodego, nastoletniego człowieka. Zielona Góra działała na mnie niczym termos – dawała ciepło, którego emisja była możliwa poprzez bliskie sąsiedztwo dwóch warstw, zewnętrznej i wewnętrznej. Zewnętrzna, polska, stanowiła lingwistyczno-kulturową oczywistość. Ta wewnętrzna, niemiecka, stawała się coraz bardziej wyczuwalna podczas wędrówek po (starym) mieście, pełnym urokliwych kamienic, nietuzinkowych budynków i ukrytych, intrygujących napisów. Samo przejście ulicą Długą z imponującym gmachem dawnej *Gemeindeschule*, a dzisiejszym Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej przypominało podróż w czasie. Pomalowana na białło, dolna środkowa partia fasady sugerowała jednoznacznie użytkowanie jej niegdyś jako głównego portalu, przez który w pierwszej połowie ubiegłego stulecia po schodach wbiegali do szkoły uczniowie, dziewczęta i chłopcy, *Mädchen* i *Knaben*. Zielona Góra stawała się stopniowo również Grünberg in Schlesien, miastem dwóch kultur. Na samym rynku moją uwagę przykuła kolejna architektoniczna perełka, wzniesiony z muru pruskiego Kościół Matki Bożej Częstochowskiej. Rustykalna geometria świątyni kontrastowała z barokowym wnętrzem, kryjącym pod ewangelickimi emporami łacińsko- i niemieckojęzyczne epitafia. Próbowałam je odczytać, zdając sobie sprawę, że są osiemnastowiecznym, wykutym w kamieniu wspomnieniem znamienitych obywateli miasta. Pragnienie poznania kolejnych interesujących zakątków Zielonej Góry skierowało mnie do dwóch wyjątkowych nekropolii: Parku Tysiąclecia, czyli Grüner

Kreuz-Friedhof, miejsca pochówku m.in. słynnego budowniczego wagonów i mostów Georga Beuchelta, oraz do kirkutu, założonego na styku ulic Wrocławskiej i Chmielnej. Dzięki temu pojęłam znaczenie dolnośląskich Judaica, w tym zasłużonego dla miasta wydawcy „Grünberger Wochenblatt”, Wilhelma Levysohna.

W sierpniu 1993 roku Zielona Góra i położone w Dolnej Saksonii Verden podpisały umowę partnerską, pieczętując w ten sposób oficjalnie trwającą od kilku lat przyjaźń i współpracę na niwie społecznej i kulturalnej. Jesienią wspomnianego roku miałam możliwość odwiedzić wraz z chórem Cantemus Domino z parafii Najświętszego Zbawiciela miasto Verden, malowniczo położone nad rzeką Aller. Wspominam tamten czas jako wyjątkowy – w październiku owego roku rozpoczęłam studia na germanistyce w Wyższej Szkole Pedagogicznej. Przypieczętowały one moje fascynacje kulturą Dolnego Śląska oraz metropolii Ziemi Lubuskiej.

Wspomnienie *kraju lat dziecinnych* niesie ze sobą trudny do zdefiniowania pierwiastek realizmu magicznego, który z wpływem czasu nabiera poetyki baśniowości. Zielona Góra na zawsze pozostanie dla mnie symbolem dwóch ojczyzn. W pierwszej, polskojęzycznej przyszłam na świat i – otoczona wieloma wspaniałymi pedagogami – zdobywałam wiedzę oraz doświadczenie zawodowe. W drugiej, położonej w dorzeczu Wezery, mieszkam i pracuję – nieustający wędrowiec i przyjazny *wiedergänger* – do dziś.

Dolna Saksonia, 31 stycznia 2021 roku